

Sygn. akt III UK 60/17

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z odwołania S.T.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
z udziałem zainteresowanej G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 20 grudnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 20 października 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego 2700 zł
(dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z 20 października 2016 r. oddalił apelację odwołującego się S.T. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z 20 stycznia 2016 r. oddalającego dowołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z 16 grudnia 2014 r. stwierdzającej, że odwołujący się jako pracownik G. Sp. z o.o. z siedzibą w L. nie polega obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 19 sierpnia 2014 r.

Wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie: (-) art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) przez błędną wykładnię i przyjęcie jakoby wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wieloosobowym składzie wspólniczym posiadający 90,48% udziałów powinien być traktowany jako wspólnik jednoosobowej Sp. z o.o.; (-) art. 22 § 1 k.p. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że stosunek prawny powstały w następstwie zawarcia umowy o pracę ze wspólnikiem posiadającym większość udziałów w dwuosobowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na stanowisku prezesa zarządu spółki pozbawiony jest elementów konstrukcyjnych stosunku pracy; (-) art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich niewłaściwe zastosowanie przez przyjęcie, że ubezpieczony nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik; (-) art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na niedostatecznym wskazaniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku faktycznych i prawnych podstaw rozstrzygnięcia w zakresie stwierdzenia, że skarżący nie pozostawał w stosunku pracy z powodu „nie wystąpienia konstytutywnych wyznaczników pracowniczego stosunku pracy” pomimo ustalenia, że umowa o pracę była zawarta przy zachowaniu warunków formalnych a praca była świadczona; ponadto, przez zmianę ustalenia w zakresie zawiadomienia drugiego wspólnika o zgromadzeniu wspólników, a co za tym idzie o warunkach formalnych zawarcia umowy o pracę, pomimo przyjęcia przez Sąd Apelacyjny za własne ustaleń i wniosków wyciągniętych przez Sąd pierwszej instancji.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący wskazał na wystąpieniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzające się do tego, czy wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w składzie wspólniczym dwuosobowym, posiadający większość udziałów w kapitale zakładowym spółki powinien być traktowany w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jako wspólnik jednoosobowej spółki lub „niemal jedyny” wspólnik spółki z o.o. niezależnie od tego, jaki procent udziałów posiada (istotne jest jedynie posiadanie większości na zgromadzeniu wspólników – kryterium wpływu na prowadzenie spraw spółki) i w konsekwencji jego zatrudnienie na stanowisku prezesa zarządu owej spółki pozbawione jest cech konstrukcyjnych stosunku pracy z art. 22 § 1 k.p., a co za tym idzie nie podlega on pracowniczemu

ubezpieczeniu społecznemu, czy też kluczowym dla przyjęcia, że wspólnik dwuosobowej spółki z o.o. powinien być traktowany na gruncie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jako wspólnik spółki jednoosobowej jest kryterium wielkości posiadanych udziałów (udział w kapitale zakładowym drugiego wspólnika musi być bardzo mały – „iluzoryczny”).

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wyjaśnić, że Sąd Najwyższy, działając jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. (por. postanowienie SN z 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Jednocześnie należy podkreślić, że Sąd Najwyższy na etapie przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572). Ma to ma umożliwić wybór jedynie takich spraw, które powinny zostać rozpoznane przez organ najwyższego szczebla sądownictwa ze względu na interes publiczny (postanowienie SN z 29 stycznia 2011 r., I UK 295/10, niepubl.).

Skarżący wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Wskazanie na tę przesłankę przedsądu powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane istotne zagadnienie prawne oraz wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen; dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (por. postanowienie SN z 1 kwietnia 2015 r., I PK 233/14, LEX nr 1678064 oraz powołane tam orzeczenia). Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (por. postanowienia SN z 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243, czy z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). Z czego wynika, że sformułowane przez skarżącego pytanie powinno zawierać problem ogólnej natury (por. postanowienie SN z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). Należy również wskazać na utrwalone w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. przykładowo postanowienie SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934). Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego nie może, zatem sprowadzać się do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. cytowane powyżej postanowienie SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, czy postanowienie SN z 29 grudnia 2004 r., I UK 187/04, niepubl.).

Wniosek skarżącego nie spełnia powyższych warunków.

Na wstępie należy zauważyć, że kwestia statusu pracowniczego jedyne lub niemal jedynego wspólnika spółki z o.o. stanowiła przedmiot rozważań w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przyjęto, że jedyny (lub niemal jedyny) wspólnik spółki z o.o. co do zasady nie może pozostawać z tą spółką w stosunku pracy, gdyż

w takim przypadku status wykonawcy pracy (pracownika) zostaje „wchłonięty” przez status właściciela kapitału (pracodawcy); inaczej mówiąc, tam gdzie status wykonawcy pracy (pracownika) zostaje zdominowany przez właścicielski status wspólnika spółki z o.o. nie może być mowy o zatrudnieniu w ramach stosunku pracy wspólnika, który w takiej sytuacji wykonuje czynności (nawet typowo pracownicze) na rzecz samego siebie (we własnym interesie) i na własne ryzyko produkcyjne, gospodarcze i socjalne (por. wyrok SN z 11 września 2013 r., II UK 36/13, LEX nr 1391783 oraz powołane tam orzecznictwo). W orzecznictwie wskazuje się na skutki niezależności takiego jedyne lub „niemal” jedyne wspólnika od pracodawcy (spółki z o.o.) z perspektywy cechy stosunku pracy – a mianowicie, że na skutek wykonania pracy nie dochodzi o przesunięcia w ramach majątku samego wspólnika (brak odpłatności pracy), a nadto, że wspólnik taki dyktuje pracodawcy (spółce z o.o., w której jest jedynym lub „niemal” jedynym wspólnikiem) sposób działania jako zgromadzenie wspólników (por. cytowany wyżej wyrok z 11 września 2013 r., czy wyrok SN z 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225; a także Z. Hajn *Zatrudnienie (się) we własnym zakładzie pracy w świetle ustrojowych podstaw prawa pracy* (w:) Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, pod red. L. Florek, Ł. Pisarczyk. Warszawa 2011, s. 195 i nast.).

Uwzględniając powyższe, problem wskazany przez skarżącego nie jest problemem dotychczas nierozstrzygniętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej brak argumentów, które przemawiałyby za koniecznością ponownego rozważenia przyjętego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska odnośnie możliwości zatrudnienia jedyne lub niemal jedyne wspólnika spółki z o.o. przez tę spółkę na podstawie stosunku pracy, który charakteryzuje się odpłatnością pracy podporządkowanej wykonywanej przez pracownika. Z tej perspektywy, mając na uwadze dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, zastrzeżenia skarżącego w kierunku zaskarżonego wyroku nie są uzasadnione koniecznością dokonania wykładni budzącej wątpliwości przepisu prawa, ale zastosowaniem przepisów prawnych, których wykładnia jest utrwalona w orzecznictwie, do okoliczności faktycznych tej sprawy. Co nie

uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c., a także § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym na dzień 9 lutego 2017 r.), oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.